

วารสารธรรมเพื่อชีวิต

JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE

ISSN: 2822-048X

<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Development of the Learning Process of Padarupasitthi Scripture

การพัฒนาระบบการเรียนรู้คัมภีร์ปทรูปลิตธิ

Phramaha Wattana Paññāḍīpo Khamken^{1*}, & Chaichan Srihanu²พระมหา วัฒนา ปญญาทีโป คำเคน^{1*}, & ชัยชาญ ศรีหานู²

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Phramaha Wattana Paññāḍīpo Khamken *

พระมหา วัฒนา ปญญาทีโป คำเคน

Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus,
Nakhon Pathom, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตบาลีศึกษาศาสตร์ นครปฐม

Email: wattana.pan@mcu.ac.th

2. Chaichan Srihanu

ชัยชาญ ศรีหานู

Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus,
Nakhon Pathom, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตบาลีศึกษาศาสตร์ นครปฐม

Email: Chan10880@gmail.com

คำสำคัญ:

การพัฒนา, กระบวนการเรียนรู้, คัมภีร์ปทรูปลิตธิ

Keywords:

Development, Learning Process,
Paturupasiddhi

Article history:

Received: 26/03/2025

Revised: 17/06/2025

Accepted: 05/08/2025

Available online: 25/08/2025

How to Cite:

Khamken, W. & . Srihanu, C. (2025).

Development of the Learning Process of
Padarupasitthi Scripture. *Journal Dhamma for
Life*, 31(3), 498-521.

ABSTRACT

This research is a documentary study with three main objectives (1) to study the Paturupasiddhi - Sandhikanda, (2) to translate and analyze the Sandhikanda section of the Paturupasiddhi, and (3) to develop an effective learning process for the study of the Paturupasiddhi. The study found that the Paturupasiddhi was composed by Phra Buddhappiya, a monk from the Chola region in South India. The text is divided into seven sections (1) Sandhikanda (Compounding Rules), (2) Namakanda (Nouns), (3) Karaka-kanda (Grammatical Cases), (4) Samasakanda (Compounds), (5) Taddhitakanda (Derivatives), (6) Akhyatakanda (Verbs), and (7) Kippitthana-kanda (Miscellaneous Rules). The Sandhikanda consists of five main topics (1) Sannyavidhana (Introductory Guidelines), (2) Sara-sandhi (Vowel Compounds), (3) Pakkati-sandhi (Standard Compounds), (4) Payanjana-sandhi (Consonant Compounds), and (5) Niggahita-sandhi (Elision Rules). The content of this section is structured into three parts: (1) the preface of the treatise, (2) an overview of 41 Pāli letters, and (3) methods of Pāli word compounding. The study explains how to compound words using formulas from the Kaccāyana grammar, such as Sutta No. 12 (pubbam odhitam assaram saren viyojaye) to Sutta No. 34 (yamadanatara laja gama).

The pedagogical development of the Paturupasiddhi learning process was carried out in the following steps 1) Designing an online learning structure divided into 10 sessions. 2) Announcing and opening registration via online platforms. 3) Conducting classes via Zoom, with live streaming through Facebook and YouTube. 4) Assessing learning outcomes online and issuing certificates of participation, which showed a highly positive response from learners. 5) Editing and publishing lecture videos through various platforms such as websites, YouTube, and TikTok, as well as printing books for free distribution as Dhamma-dāna (charitable offering of the Dhamma).

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสี สนธิ กัณท์ 2) เพื่อแปลและวิเคราะห์คัมภีร์ปทฺฐปสฺสี สนธิกัณท์ และ 3) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสี สนธิกัณท์ ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์ปทฺฐปสฺสีแต่งโดยพระพุทธปิยะ ชาวแคว้นโจฬะ แแถบอินเดียใต้ เนื้อหาคัมภีร์แบ่งออกเป็น 7 กัณท์ ได้แก่ (1) สนธิกัณท์ (2) นามกัณท์ (3) การกัณท์ (4) สมาสกัณท์ (5) ตัทธิธ กัณท์ (6) อาขยตกัณท์ และ (7) กิพพิธานกัณท์ โดยสนธิกัณท์แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 เรื่อง ได้แก่ (1) สัญญา วิธาน (2) สรสนธิ (3) ปกตีสนธิ (4) พยัญชนสนธิ และ (5) นิคคหิตสนธิ ลำดับเนื้อหาในสนธิกัณท์ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ (1) คำเริ่มต้นคัมภีร์ (2) อักษรในภาษาบาลี ซึ่งแสดงรายละเอียดของอักษรในภาษาบาลีจำนวน 41 ตัว และ (3) การต่อบทบาลี โดยมีการอธิบายสูตรจากคัมภีร์กัจจายนะไวยากรณ์ เช่น สูตรที่ 12 ปุพฺพมโหจิตมสฺสร สเรน วิโยชเย ถึง สูตรที่ 34 ยวมทนตรลาจามา

กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ดำเนินการตามลำดับขั้น ดังนี้ 1) จัดทำโครงสร้างการเรียนรู้ออนไลน์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 10 ครั้ง 2) เปิดรับสมัครผ่านช่องทางออนไลน์ 3) จัดการเรียนการสอนผ่าน Zoom พร้อมถ่ายทอดสดผ่าน Facebook และ YouTube 4) ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้และมอบเกียรติบัตรแก่ผู้เรียน โดยผลการประเมินพบว่าผู้เรียนให้การตอบรับเป็นอย่างดี และ 5) ตัดต่อคลิปวิดีโอคำบรรยายเพื่อเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ YouTube TikTok และจัดพิมพ์หนังสือเพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมทาน

บทนำ

พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม ประกาศเนื้อความอริยสัจ 4 อันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด สมบูรณ์พร้อมด้วยอรรถะ สมบูรณ์พร้อมด้วยพยัญชนะ ทรงประกาศพรหมจรรย์ คือ อริยมรรคมีองค์ 8 อันบริบูรณ์โดยสิ้นเชิงและบริสุทธิ์ พระธรรมวินัยที่ทรงแสดงและทรงบัญญัติไว้นั้นเป็นศาสดาเมื่อพระองค์ได้ล่วงลับไปแล้ว พระธรรมวินัยได้รับการสังคายนาและรักษาสืบทอดกันต่อมาจนถึงปัจจุบันอยู่ในรูปพระไตรปิฎก บาลี แม้คัมภีร์อธิบาย ได้แก่ อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเศษเป็นต้น โดยมากก็อยู่ในรูปภาษาบาลี ผู้ที่ต้องการศึกษาพระพุทธพจน์รวมทั้งคำอธิบายให้เข้าใจชัด จำเป็นต้องมีคัมภีร์ที่เป็นอุปการะในการศึกษาภาษาบาลีคัมภีร์สหทวิเสสเป็นกลุ่มคัมภีร์ที่ว่าด้วยหลักภาษาในพระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์พื้นฐานในทำความเข้าใจภาษาบาลีและวิเคราะห์เนื้อความหลักธรรมในพระไตรปิฎก ประกอบด้วยกลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์และกลุ่มคัมภีร์ที่ไม่ได้เป็นไวยากรณ์ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. กลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ของภาษาบาลี เช่น คัมภีร์กัจจายนะ คัมภีร์โมคคัลลานะ และคัมภีร์สัททนิติ เป็นต้น
2. กลุ่มคัมภีร์นิชฌนุ เป็นคัมภีร์พจนานุกรมบาลี เช่น คัมภีร์อภิธานปปทีปิกา เป็นต้น
3. กลุ่มคัมภีร์ฉินท์ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์การประพันธ์ที่เป็นร้อยกรอง เช่น คัมภีร์วุตโตทัย เป็นต้น

4. กลุ่มคัมภีร์โกฎะ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบการใช้คำ เนื้อความ และสำนวนไม่ให้มีโทษในการรจนา คัมภีร์ด้วยภาษาบาลี เช่น คัมภีร์สุโพธาลังการะ เป็นต้น

การศึกษาภาษาบาลี เริ่มต้นควรศึกษาเกี่ยวกับไวยากรณ์ของภาษาก่อน คัมภีร์ไวยากรณ์ เป็นคัมภีร์ว่าด้วย ระเบียบกฎเกณฑ์ของภาษาบาลีมีอยู่หลายคัมภีร์ มีทั้งคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีที่มีสูตร แสดงกฎเกณฑ์ด้านภาษาไว้ โดยละเอียด และคัมภีร์ไวยากรณ์ที่ไม่มีสูตรแสดงกฎเกณฑ์โดยย่อคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีที่มีสูตร ประกอบด้วย เนื้อความ 3 ส่วน คือ (1) สูตร คือ กฎเกณฑ์หรือแม่บท (2) วุตติ คือ คำแปลและอธิบายสูตร (3) อุทาหรณ์ คือ ตัวอย่างที่ยกมาอ้างอิง คัมภีร์ไวยากรณ์แนวนี้นี้สำคัญมีอยู่ 3 สาย คือ (1) คัมภีร์กัจจายนะ รจนาโดยพระกัจจายนเถระ (2) คัมภีร์โมคคัลลานะ รจนาโดยพระโมคคัลลานเถระ (3) คัมภีร์สัททนิติ รจนาโดยพระอัครคังสเถระ ในบรรดาคัมภีร์ด้านไวยากรณ์บาลีทั้งหมด คัมภีร์กัจจายนะเก่าแก่และเป็นที่รู้จักมากที่สุด มีสูตรอยู่จำนวน 673 สูตร เช่น สูตรที่ 1 อตโธ อกฺขรสญฺญาโต แปลความว่า เนื้อความเป็นสิ่งที่หมายรู้ได้ด้วยอักษร แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอักษรในการทำความเข้าใจพระพุทฺธพจน์ หากอักษรวิบัติเสียหายไป การรู้เนื้อความในพระพุทฺธพจน์ก็เป็นไปได้อย่างยากลำบากในอักษรจึงมีอุปการะมากในพระพุทฺธพจน์ทั้งหลาย สูตรที่ 2 อกฺขรปาทยเอกจตฺตาลีส แปลความว่า หน่วยเสียงทั้งหลายมีอยู่ เป็นต้น จำนวน 41 ตัว มีชื่อว่า อักษระ แสดงให้เห็นถึงในพระบาลีจะมีเพียง 41 หน่วยเสียงเท่านั้น เกินกว่านั้น ไม่ใช่พระพุทฺธพจน์ ดังนั้นเป็นต้นคัมภีร์ที่นำสูตรในกัจจายนไวยากรณ์มาจัดลำดับใหม่ เพื่ออธิบายการทำรูปบทบาลีให้สำเร็จโดยละเอียดและเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษาคัมภีร์บาลีไวยากรณ์ขั้นสูง ได้แก่ คัมภีร์ปทฺฐปัสสัทธิ ส่วนแรกของคัมภีร์คือสนธิกัณฑ์ กล่าวถึงการเรียกชื่ออักษรและการต่อบท โดยยกตัวอย่างบทบาลีจากพระไตรปิฎกมาเป็นตัวอย่าง เหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษา

ผู้วิจัยต้องการศึกษาเนื้อหาของคัมภีร์ปทฺฐปัสสัทธิ สนธิกัณฑ์ โดยละเอียด แปลโดยพยัญชนะ วิเคราะห์นำมาจัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอน และกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย ทำให้ผู้สนใจเข้าถึงได้สะดวก อันเป็นแนวทางในเผยแผ่องค์ความรู้ด้านภาษาบาลีขั้นสูงและคำสอนของพระพุทฺธเจ้าในพระไตรปิฎกให้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงวิเคราะห์

ภาษาศาสตร์เชิงวิเคราะห์ (Analytical Linguistics) คือแนวทางในการศึกษาภาษาโดยเน้นการวิเคราะห์องค์ประกอบภายในของภาษาอย่างเป็นระบบและมีตรรกะ เช่น โครงสร้างทางไวยากรณ์ หน่วยเสียง หน่วยคำ และกฎการเปลี่ยนแปลงทางภาษาต่าง ๆ ซึ่งแนวทางนี้สามารถแยกออกเป็นหลายสาย เช่น ภาษาศาสตร์โครงสร้างนิยม (Structural Linguistics) และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative Linguistics) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายกลไกการทำงานของภาษาในระดับลึกมากกว่าการใช้ภาษาเพียงเพื่อการสื่อสาร การ

ประยุกต์ใช้ในงานวิเคราะห์คัมภีร์ปทูปสัทธิ สนธิกัณฑ์ในงานวิจัยนี้ การนำแนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงวิเคราะห์มาใช้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในหลายมิติ ดังนี้

1. การใช้แนวคิดไวยากรณ์จากคัมภีร์กัจจายณะ (Kaccāyana Vyākaraṇa) ไวยากรณ์บาลีสายกัจจายณะ ถือเป็นระบบไวยากรณ์ที่มีความเป็นระบบแบบแผน โดยแบ่งหมวดหมู่ตามสูตร (sūtra) และจัดวางตามตรรกะขององค์ประกอบทางไวยากรณ์ เช่น การผันคำ การแปรเสียง และการเชื่อมคำ (สนธิ) การอ้างอิงสูตรต่าง ๆ เช่น สูตรที่ 12-34 จึงสะท้อนการใช้กรอบไวยากรณ์ดั้งเดิมเป็นเครื่องมือวิเคราะห์อย่างชัดเจน

2. การอธิบายผ่านมุมมองโครงสร้างนิยมของ Ferdinand de Saussure ขอสรุปเน้นว่า “ภาษาเป็นระบบของสัญญาณ” ซึ่งหมายถึงการที่หน่วยภาษาทุกระดับสัมพันธ์กันอย่างมีโครงสร้าง ในงานนี้ การวิเคราะห์หน่วยเสียง (Phoneme) การเปลี่ยนแปลงเสียง (Sound Change) และการเกิดสนธิ (Sandhi) ล้วนแสดงให้เห็นถึงการมองภาษาว่าเป็นระบบที่สัมพันธ์กันในทุกระดับ คล้ายกับการวิเคราะห์ตามแนวโครงสร้างนิยม

3. ระบบไวยากรณ์สันสกฤตที่มีโครงสร้างสูงยิ่ง ซึ่งมีลักษณะเชิงคณิตศาสตร์และตรรกะสูง ความเป็น “สูตร” หรือ “ปิฎก” ที่กระชับแต่ครอบคลุมนี้ สอดคล้องกับโครงสร้างของ คัมภีร์ปทูปสัทธิ ซึ่งแสดงถึงการจัดระบบภาษาด้วยความแม่นยำและมีกฎเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางภาษาต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

แม้จะมีพื้นฐานจากระบบไวยากรณ์โบราณ แต่การนำมาวิเคราะห์ในบริบทปัจจุบัน เช่น การอธิบายกระบวนการ “สนธิ” ด้วยแนวคิดเรื่องหน่วยเสียง การแปรเสียง และกฎเปลี่ยนแปลงเสียงในระดับโครงสร้าง แสดงให้เห็นว่ามีการประสานแนวคิดดั้งเดิมกับภาษาศาสตร์สมัยใหม่อย่างลงตัว โดยรวม แนวคิดทางภาษาศาสตร์เชิงวิเคราะห์ที่ปรากฏในงานวิจัยนี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการอธิบายไวยากรณ์แบบดั้งเดิม แต่ยังแสดงถึงการนำองค์ความรู้จากภาษาศาสตร์ตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์คัมภีร์บาลี ทำให้การศึกษามีความลึกซึ้ง ชัดเจน และสามารถถ่ายทอดความเข้าใจทางภาษาที่ซับซ้อนออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

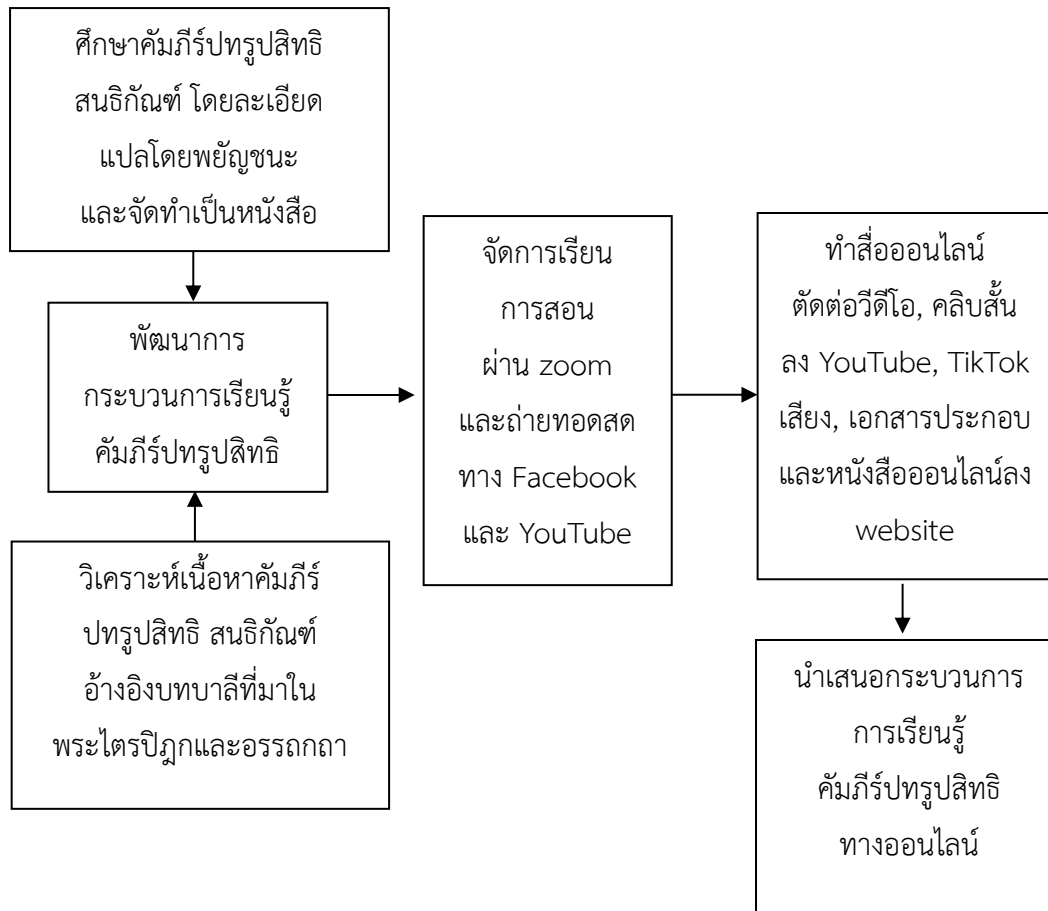
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันจำเป็นต้องตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เทคโนโลยี และพฤติกรรมของผู้เรียนยุคใหม่ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมและการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เป็นกรอบแนวคิดหลักในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล แนวทางดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ซึ่งเสนอโดย Jean Piaget และต่อยอดโดย Jerome Bruner โดยมีแก่นสำคัญคือ การที่ผู้เรียนมีบทบาทในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เนื้อหา และบริบทของการเรียนรู้ ผู้เรียนไม่ใช่เพียงผู้รับความรู้ แต่เป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการตีความ สังเคราะห์ และสร้างความหมายใหม่จากประสบการณ์ที่ได้รับ ทั้งนี้ Bruner ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการ

“การเรียนรู้ผ่านการค้นพบ” (Discovery Learning) และการใช้ “โครงสร้างความรู้” (Spiral Curriculum) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Zoom, Facebook, YouTube และ TikTok ยังสะท้อนถึงการนำแนวคิด Connectivism มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ แนวคิดนี้เสนอโดย Siemens (2005) อธิบายว่าการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะภายในปัจเจกบุคคล แต่เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงข้อมูล แหล่งความรู้ และเครือข่ายทางสังคม ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการเข้าถึง วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้ง การจัดการเนื้อหาให้อยู่ในรูปแบบตอนสั้น ๆ และนำเสนอผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ยังเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิด Microlearning ซึ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ในหน่วยขนาดเล็ก มีความกระชับ เข้าถึงง่าย และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้เรียนยุคใหม่ที่มีข้อจำกัดด้านเวลาและความสนใจ การเรียนรู้ในลักษณะนี้เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในเวลาที่เหมาะสม และทบทวนเนื้อหาได้ตามความต้องการ

กล่าวโดยสรุป แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นการบูรณาการระหว่างหลักการทางทฤษฎีกับนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง พัฒนาระบบการเรียนรู้คัมภีร์อภิธานปิฎก มีกรอบแนวคิดในการทำวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสธิ สนธิกัณฺท์
2. เพื่อแปลและวิเคราะห์คัมภีร์ปทฺฐปสฺสธิ สนธิกัณฺท์
3. เพื่อพัฒนาระบบกรเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสธิ สนธิกัณฺท์

สมมติฐานในการวิจัย

1. คัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ สนธิกัณฺท์ มีโครงสร้างทางไวยากรณ์และระบบสนธิที่สอดคล้องกับหลักไวยากรณ์บาลีตามคัมภีร์กัจจายนะ และสามารถใช้เป็นต้นแบบในการเรียนการสอนภาษาบาลีในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. การแปลและวิเคราะห์เนื้อหาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ สนธิกัณฺท์ อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้สามารถเข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์และสูตรบาลีในระดับลึก และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาหรือสอนภาษาบาลีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ สนธิกัณฺท์ ด้วยรูปแบบออนไลน์และการใช้เทคโนโลยีร่วมกับเนื้อหาเดิม จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและทักษะการวิเคราะห์บาลีเพิ่มขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ไวยากรณ์บาลี

ระเบียบวิธีในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ สนธิกัณฺท์” เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ สนธิกัณฺท์ (2) แปลและวิเคราะห์คัมภีร์ดังกล่าว และ (3) พัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ สนธิกัณฺท์ โดยมีรายละเอียดระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประเภทของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเน้นการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และคัมภีร์ต้นฉบับทางพระพุทธศาสนา ประกอบกับการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามหลักวิชาการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลจากเอกสารและคัมภีร์ต้นฉบับ
2. แบบแปลและวิเคราะห์เนื้อหาคัมภีร์
3. โครงสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาบาลีจากคัมภีร์ปทฺฐปสฺสิทฺธิ
4. แบบประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
5. เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น โปรแกรม Zoom, Facebook Live และ

YouTube

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Center

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเอกสาร

1. ศึกษาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสํ สนิทกัณฺฐ์ อย่างเป็นระบบ
2. วิเคราะห์เนื้อหาคัมภีร์โดยอิงจากหลักไวยากรณ์บาลี เช่น สูตรจากคัมภีร์กัจจายนะ
3. แปลเนื้อหาและจัดเรียงข้อมูลอย่างมีลำดับชั้น

การออกแบบกระบวนการเรียนรู้

1. จัดทำโครงสร้างการเรียนรู้แบบออนไลน์ แบ่งเนื้อหาเป็น 10 ครั้ง
2. ประชาสัมพันธ์และเปิดรับสมัครผู้เรียนผ่านช่องทางออนไลน์
3. จัดการเรียนการสอนผ่าน Zoom พร้อมถ่ายทอดสดผ่าน Facebook และ YouTube
4. ตัดต่อวิดีโอคำบรรยายและเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น YouTube และ TikTok
5. จัดพิมพ์หนังสือเพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมทาน

การประเมินผลและสรุปผลการเรียนรู้

1. ดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
2. สรุปผลการตอบรับและความพึงพอใจ
3. นำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาคัมภีร์และเอกสารต้นฉบับ
2. การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้แบบประเมินผลการเรียนรู้จากผู้เข้าร่วมกิจกรรม
3. บันทึกผลการดำเนินการผ่านรายงาน ภาพถ่าย และคลิปวิดีโอประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแปลและตีความเนื้อหาของคัมภีร์อย่างมีระบบ
2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อสรุปผลการเรียนรู้ ความพึงพอใจ และผลตอบรับจากผู้เรียน
3. นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายแนวโน้มและความคิดเห็นของผู้เรียน

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ 3 ข้อ และประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้ ศึกษาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสตี สนิทกัณท์ พบว่า คัมภีร์ปทฺฐปสฺสตี เป็นส่วนหนึ่งของคัมภีร์กลุ่มสัททาวีเสส 4 คัมภีร์ ได้แก่ คัมภีร์ไวยาकरण คัมภีร์อภิชาน คัมภีร์ฉันท และ คัมภีร์อสังการะ ซึ่งเป็นคัมภีร์พื้นฐานในการศึกษา พระไตรปิฎกคัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีนี้ เป็นคัมภีร์ในสายกัจจายนไวยาकरण โดยนำสูตรของกัจจายนะมาจัดลำดับใหม่ เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจการทำตัวบทบาลีให้สำเร็จ วจนาโดยพระพุทฺธปิยะ ชาวแคว้นโจฬะ แแถบอินเดียใต้ จึงปรากฏนามว่า โจฬียพุทฺธปิยะ ท่านเดินทางไปเรียนพระปริยัติธรรม ณ ประเทศลังกา โดยฝากตัวเป็นศิษย์ของพระอาณันทเถระ แม้ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัดว่าท่านเกิดในสมัยใด แต่มีนักวิชาการได้สันนิษฐานจากที่ท่านกล่าวไว้ในนิคมคาถาว่าท่านเป็นศิษย์ของพระพระอาณันทเถระ ผู้มีเกียรติศักดิ์ขจรขยายประดุจขของลังกา พระอาณันทเถระนั้นเป็นผู้แต่งคัมภีร์มูลฎีกา และได้มีชีวิตอยู่ในราวพุทธศตวรรษที่ 15 เพราะคำลงท้ายของคัมภีร์มูลฎีกาได้กล่าวถึงผู้อารธนาให้แต่งคำคัมภีร์ชื่อพระธรรมมิตตะ ซึ่งน่าจะเป็นบุคคลเดียวกันกับที่กล่าวถึงในคัมภีร์มหาวงศ์ (มหาวงศ์ปริเฉทที่ 54 คาถา 35) ว่า “พระธรรมมิตตะพำนักอยู่ ณ วัดสิทธคามในรัชสมัยพระเจ้ามหินทะ ผู้ครองราชย์ระหว่างพุทธศักราช 1499-1519” จึงพอสรุปว่า พระพุทฺธปิยะคงเกิดในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 15 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 16 คัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีเป็นคัมภีร์ที่นำสูตรจากกัจจายนไวยาकरणมาจัดเรียงใหม่ ประกอบด้วยสูตร (กฎข้อบังคับ) วุตติ (คำอธิบาย) และอุทาหรณ์ (ตัวอย่าง) มีเนื้อหาแบ่งเป็น 7 กัณท์ สรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงการแบ่งเนื้อหาคัมภีร์ปทฺฐปสฺสตี

ลำดับ	ชื่อกัณท์	เนื้อหา
1	สนธิกัณท์	การเรียกชื่อการตบและต่อบท
2	นามกัณท์	การประกอบวิภัตตินามและแจกปทมาลา
3	การกัณท์	การลงวิภัตติในอรรถต่าง ๆ
4	สมาสกัณท์	การย่อบทตั้งแต่ 2 บทขึ้นไปเข้าเป็นบทเดียวกัน
5	ตัทธิตกัณท์	การสร้างศัพท์ใหม่โดยมีการย่อศัพท์นามกับปัจจัยเข้าด้วยกัน
6	อาชยาตกัณท์	การสร้างคำศัพท์กิริยา
7	กัพพิธานกัณท์	การให้คำจำกัดความของคำศัพท์

ในส่วนของคัมภีร์ปทฺฐปสฺสตี สนิทกัณท์ มีทั้งหมด 59 สูตร มีสูตร อตโถ อกฺขรสนญาโต เป็นลำดับแรก นอกนั้นอีก 58 สูตร แบ่งเนื้อหาเป็น 5 ส่วน ได้แก่ (1) สัญญาวิธาน (2) สรสนธิ (3) ปกตีสนธิ (4) พยัญชนสนธิ (5) นิคคหิตสนธิ จำแนกสูตรเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (1) สัญญาสูตร (2) วิธสูตร (3) ปริภาสาสูตร และ (4) อธิการสูตร มีแบ่งเนื้อหาและสูตร ดังตาราง

ตารางที่ 2 แสดงการแบ่งเนื้อหาปทรุปสัทธิ สนธิกัณฑ์

ลำดับ	ชื่อส่วน	เนื้อหา	สูตร	จำนวน
1	สัญญาวิธาน	วิธีเรียกชื่ออักษร	2 - 11	10
2	สรสนธิ	การต่อสระ	12 - 34	23
3	ปกตีสนธิ	การไม่ต่อคงรูปเดิม	35 - 36	2
4	พยัญชนสนธิ	การต่อพยัญชนะ	37 - 48	12
5	นิคคหิตสนธิ	การต่อนิคคหิต	49 - 59	11

แปลและวิเคราะห์คัมภีร์ปทรุปสัทธิ สนธิกัณฑ์ พบว่า คัมภีร์ปทรุปสัทธิ สนธิกัณฑ์ ส่วนที่นำไปจัด
บทเรียนสำหรับสอนออนไลน์ทาง zoom เนื้อหามีเพียง 3 ประเด็น ได้แก่ (1) คำเริ่มคัมภีร์ (2) อักษรในภาษา
บาลี (3) การเชื่อมบทบาลี หลักภาษาบาลี เริ่มจากสูตรที่ 1-34 มีคำแปลโดยอรรถ ดังตาราง

ตารางที่ 3 ลำดับสูตรและคำแปล

ลำดับ	สูตร	คำแปล
1	อตฺโถ อกฺขรสญฺญาโต	เนื้อความย่อหมายถึงรู้ได้ด้วยอักษร
2	อกฺขรปาทยํ เอกจตฺตาลีสี	หน่วยเสียงทั้งหลายมี อ เป็นเบื้องต้น 41 เสียง ชื่อว่า อักษร
3	ตตฺโถทนต์ตา สรา อฏฺฐ.	ในบรรดาอักษรเหล่านั้น อักษร 8 เสียง มี โ เป็นที่สุด ชื่อว่า สระ
4	ลหุมตฺตา ตโย รสฺสา	ในบรรดาสระเหล่านั้น สระ 3 เสียงที่มีระยะสั้น ชื่อว่า รัสสระ
5	อณฺเณ ทิฆมา	ในบรรดาสระเหล่านั้น สระอื่นจากรัสสระ ชื่อว่า ทิฆะ
6	ทุมฺหิ ครุ	เพราะหมู่แห่งอักษร 2 ตัว รัสสระอักษรตัวหน้า ชื่อว่าครุ
7	ทีโฆ จ	สระเสียงยาว ชื่อว่าครุด้วย
8	เสสา พยฺยชนา	อักษรที่เหลือ ชื่อว่า พยัญชนะ
9	วคฺคา ปญฺจปญฺจโส มนฺตา	พยัญชนะมี 5 อักษรเป็นที่สุด ชื่อว่า วรรค โดยกลุ่มละ 5 ๆ
10	อํอิตฺติ นิคฺคหิตํ	จุดพินทุ คือ อ ชื่อว่า นิคคหิต

ลำดับ	สูตร	คำแปล
11	ปรสมณฺวา ปโยเค	เมื่อมีการประกอบใช้ ชื่อในคัมภีร์สันสกฤตอื่น ก็พึงประกอบได้
12	ปุพฺพมโหฺจิตมสฺสรํ สเรณ วิโยชเย	พึงแยกพยัญชนะข้างหน้าออกจากสระ ทำให้ตั้งอยู่ข้างหน้า โดยไม่มีสระ
13	สรา สเร โลปี	เพราะสระหลัง ลบสระหน้า
14	นเย ปริ ยุตฺเต	พื้งนำพยัญชนะอันปราศจากสระที่ตั้งอยู่ข้างหน้าไปสู่อักษรตัวหลัง ในฐานะอันควร
15	วา ปโร อสรูปา	ลบสระหลังท้ายสระหน้าอันมีเสียงไม่เสมอกัน ตามสมควร
16	กฺวจาสวณฺณํ ลฺลุตฺเต	เมื่อสระหน้าถูกลบแล้ว ให้สระหลังเป็นสระ อสฺวณฺณะ ในบางแห่ง
17	ทีฆิ	เมื่อลบสระหน้าแล้ว ให้ทีฆะสระหลังในบางแห่ง
18	ปุพฺโพ จ	เมื่อลบสระหลังแล้ว ให้ทีฆะสระหน้าในบางแห่ง
19	ยเมทนต์สฺสาเทโส	แปลง เอ ที่อยู่ท้ายบท เป็น ย เพราะสระ ในบางแห่ง
20	วโมทนต์ตานํ	แปลง โอ และ อุ ที่อยู่ท้ายบทเป็น ว เพราะสระ ในบางแห่ง
21	อิวันฺณโย ยํ นวา	แปลงสระ อิ วัณฺณะเป็น ย อักษร เพราะสระที่มีเสียงไม่เสมอกัน ในบางแห่ง
22	สพฺโพ จํ ติ	เพราะสระหลัง ติ ศัพท์ทั้งตัว แปลงเป็น จ ในบางอุทาหรณ์
23	อติสฺส จนต์สฺส	เพราะอิวัณฺณะข้างหลัง ห้ามการอาเทศเป็น จ ของ ติ อันเป็นที่สุดของ อติ อุปสัค
24	อพฺโโก อภิ	เพราะสระหลัง อาเทศ อภิ อุปสัค เป็น อพฺก
25	อชฺโณ อธิ	เพราะสระหลัง อาเทศอธิ อุปสัค เป็น อชฺณ
26	เต น วา อิวันฺณเณ	เพราะอิวัณฺณะเบื้องหลัง ไม่มีการอาเทศ อภิ เป็น อพฺก และ อธิ เป็น อชฺณ บ้าง
27	โท ธสฺส จ	เพราะสระหลัง อาเทศ ธ เป็น ท ในบางอุทาหรณ์
28	เอวาทิสฺสริ ปุพฺโพ จ รสฺโส	แปลงอักษรตัวแรกของ เอว ศัพท์ เป็น ริ และกระทำสระหน้าให้เป็นรัสสะในบางแห่ง
29	อิวันฺณณฺวณฺณา ฌลา	อิวัณฺณะและอุวัณฺณะ ชื่อว่า ฌ และ ล
30	ฌลานมิยฺวา สเร วา	เพราะสระหลัง มีการอาเทศ ฌ และ ล เป็น อธิ และ อุ บ้าง
31	โอ สเร จ	เพราะสระหลัง มีการอาเทศ โอ ของ โค ศัพท์ในสมาส เป็น อว ด้วย

ลำดับ	สูตร	คำแปล
32	โค สเร ปุสสาคโม กวจิ	เพราะสระหลัง ลง คุ อาคม ในที่สุดแห่ง ปุถ นิบาต บ้าง
33	ปาสส จนโต รสโส	เพราะสระหลัง ลง คุ อาคม ในที่สุดของ ปา นิบาต บ้าง, และ สระที่สุดของ ปา นิบาต เป็นรัสสะ
34	ยวมทนตรลา จาคมา	เพราะสระหลัง ลง ย ว ม ทุ น ทุ ร ฤ อาคมบ้าง

เนื้อหาโดยสรุปของสนธิกัณฑ์นี้มี 2 ส่วน ได้แก่ (1) แสดงอักษรในภาษาบาลีจำนวน 41 หน่วยเสียง สระ พยัญชนะ รัสสะ ทีฆะ พยัญชนะวรรค พยัญชนะอวรรค มาตรการออกเสียง ที่เกิดของเสียง กรณ และปยตนะ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับอักษรในคัมภีร์สันสกฤตที่เข้ากันได้กับพระพุทฺธพจน์ก็สามารถนำมาประกอบได้ (2) แสดงการเชื่อมบทในพระพุทฺธพจน์ แยกเป็นสระสนธิ พยัญชนสนธิ ปกตสนธิ และนิคคหิตสนธิ เป็นคัมภีร์ที่มีเนื้อหาละเอียด อธิบายการสำเร็จรูปบทบาลีเป็นขั้นตอนชัดเจน ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจได้ง่าย ถึงกระนั้นก็ตามเนื่องจากเนื้อหาของคัมภีร์นี้มีความกว้างขวางและมีความละเอียดลึกซึ้ง เป็นคัมภีร์ภาษาบาลี แม้แปลเป็นไทยแล้วก็ยังเข้าใจได้ยาก เนื่องจากเป็นศัพท์เฉพาะทางด้านบาลีไวยากรณ์โดยเฉพาะ ผู้ศึกษาจะต้องอาศัยความเพียรในการจดจำสูตรกัจจายณะและต้องมีความเข้าใจในหลักไวยากรณ์ภาษาบาลีมากพอสมควร

พัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสธิ สนธิกัณฑ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ 1) จัดทำโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสธิ 2) รับสมัครผู้เรียนออนไลน์ 3) สอนออนไลน์ผ่านระบบ zoom 4) ประเมินผลออนไลน์และมอบเกียรติบัตรทางออนไลน์ 5) ทำสื่อเผยแพร่ออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้ จัดทำโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสฺสธิทางออนไลน์นี้ เน้นให้ผู้เรียนได้รู้จักความหมาย ผู้แต่ง อักษรในภาษาบาลี 41 ตัว สระ 8 ตัว พยัญชนะ 33 ตัว รัสสะ ทีฆะ เป็นต้น และตัวอย่างการตอบทบทวนโดยใช้สูตรกัจจายนไวยากรณ์ เพื่อเป็นตัวอย่างสำหรับผู้สนใจในการศึกษาค้นคว้าให้ละเอียดต่อไป มีโครงสร้างการเรียนรู้จัดเป็น 10 ครั้ง ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงเนื้อหาการบรรยาย 10 ครั้ง

ครั้งที่	วันที่บรรยาย	เนื้อหา
1	2 มิถุนายน 2567	แนะนำคัมภีร์และคันถารัมภะ
2	2 มิถุนายน 2567	อักษรในภาษาบาลี 41 ตัว อธิบายสูตร 1. อตโธ อกฺขรสนฺญาโต.
3	9 มิถุนายน 2567	อักษร 41 ตัว ฐาน 6 กรณ 4 ปยตนะ 4 อธิบายสูตร 2. อกฺขรปาทย เอกจตฺตาลีส์

ครั้งที่	วันที่บรรยาย	เนื้อหา
4	9 มิถุนายน 2567	สระ รัสสะ ทีฆะ พยัญชนะ และนิคหิต อธิบายสูตร 3. ตตฺโถทนต์ตา สรา อฏฺฐ. 4. ลหุมตฺตา ตโย รสฺสา. 5. อณฺเณ ทีฆา. 6. ทุมฺหิ ครุ. 7. ทีโฆ จ. 8. เสสา พยัญชนา. 9. วคฺคา ปณฺจปณฺจโส มนฺตา. 10. อํ อิติ นิคฺคหิตํ. 11. ปฺรสมณฺญา ปโยเค.
5	30 มิถุนายน 2567	สรสนธิ ตอนที่ 1 อธิบายสูตร 12. ปุพฺพมโหจิตฺตมสฺสรํ สเรณ วิโยชเย. 13. สรา สเร โลปํ.
6	30 มิถุนายน 2567	สรสนธิ ตอนที่ 2 อธิบายสูตร 14. นเย ปรี ยุตฺเต. 15. วา ปโร อสฺรูปา.
7	7 กรกฎาคม 2567	สรสนธิ ตอนที่ 3 อธิบายสูตร 16. กุจฺจาสวณฺณํ ลุตฺเต. 17. ทีฆํ. 18. ปุพฺโพ จ.
8	8 กรกฎาคม 2567	สรสนธิ ตอนที่ 4 อธิบายสูตร 19. ยเมทนต์สฺสาเทโส. 20. วโมทนต์ตานํ. 21. อิวณฺโณ ยํ นวา. 22. สพฺโพ จํ ติ.

ครั้งที่	วันที่บรรยาย	เนื้อหา
9	14 กรกฎาคม 2567	สรสนธิ ตอนที่ 5 อธิบายสูตร 23. อติสส จนตสส. 24. อพฺโภ อภิ. 25. อชฺโณ อธิ. 26. เต น วา อิวณเณ. 27. โท ธสฺส จ. 28. เอวาทีสฺส ริ ปุพฺโพ จ รสฺโส.
10	14 กรกฎาคม 2567	สรสนธิ ตอนที่ 6 อธิบายสูตร 29. อิวณณฺณณฺณา ฌลา. 30. ฌลณณณณฺณวา สเร วา. 31. โโอ สเร จ. 32. โค สเร ปุณฺณสสาโก กวจิ. 33. ปาสส จนฺโต รสฺโส. 34. ยวมทนตรลา จาคมา.

รับสมัครผู้เรียนออนไลน์ ได้ดำเนินการจัดทำ google form สำหรับรับสมัครผู้สนใจเรียนออนไลน์ผ่านระบบ zoom รายละเอียดประกอบด้วย 1) ชื่อ-นามสกุล 2) สถานะ เป็นนิสิต บุคลากรในมหาวิทยาลัย หรือบุคคลภายนอก 3) สถานที่ทำงานหรือสถานที่ศึกษา 4) เบอร์โทรศัพท์ 5) E-mail และทำการประกาศรับสมัครผู้สนใจทาง Facebook

สอนออนไลน์ในระบบ zoom ได้กำหนดไว้จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 1.30 ชั่วโมง ในการบรรยายแต่ละครั้งจะมีลำดับในการดำเนินการ คือ 1) แจ้งเตือนวัน-เวลาบรรยายทาง Facebook 2) การเรียนทาง zoom 3) ถ่ายทอดสดทาง Facebook และ YouTube ทั้ง 2 ช่อง 4) จัดทำเอกสารประกอบการเรียน 5) การถามตอบปัญหาสำหรับผู้สงสัย ประเมินผลออนไลน์และมอบเกียรติบัตร หลังจากจบการบรรยายครั้งสุดท้าย ได้ให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ประเมินผลและดาวน์โหลดเกียรติบัตรทางออนไลน์ การประเมินมีผลตอบรับดีมาก ทำสื่อเผยแพร่ออนไลน์ เมื่อสอนจบในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะทำการตัดต่อคลิปคำบรรยาย นำภาพผู้บรรยาย เสียง และเอกสารที่ประกอบในการเรียน มาผสมลงในคลิปเดียวกัน เพื่อความสะดวกในการทบทวนสำหรับผู้เรียนทาง zoom มาแล้ว หรือ ผู้ที่เข้ามาชมภายหลังก็สามารถจะเรียนด้วยตนเองได้ โดยมีส่วนที่เผยแพร่ไป ดังนี้

เว็บไซต์ ผู้วิจัยลงไฟล์เสียงและเอกสารไว้เรียงตามวันที่บรรยายใน <https://www.ajsupee.com> สามารถพิมพ์ค้นหาให้มาแสดงรวมกันในหน้าเดียวกันได้ สามารถดาวน์โหลดไฟล์เสียงและเอกสารได้ โดยพิมพ์ค้นหา

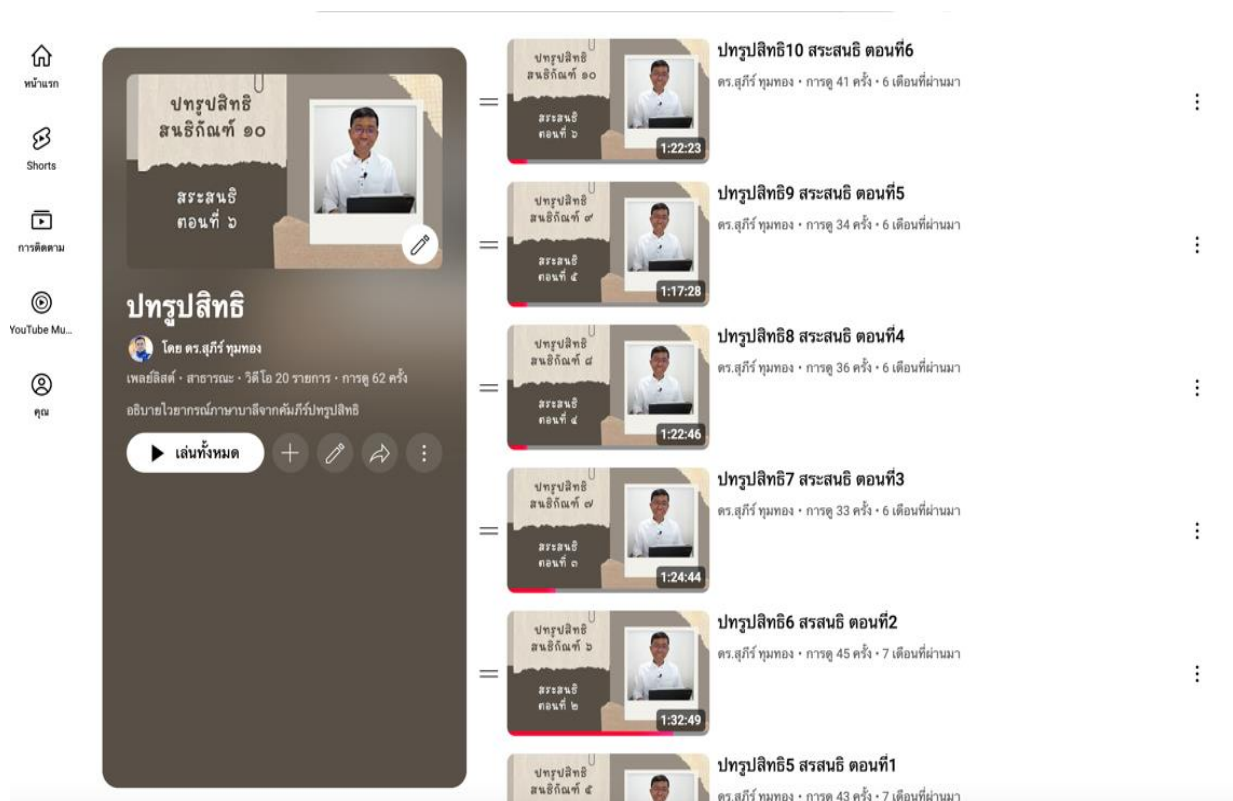
YouTube จัดทำเป็น Playlist รวบรวมคำบรรยายเกี่ยวกับคัมภีร์ปทฺฐสัทธปิฏกไว้รวมกัน ทั้งส่วนที่

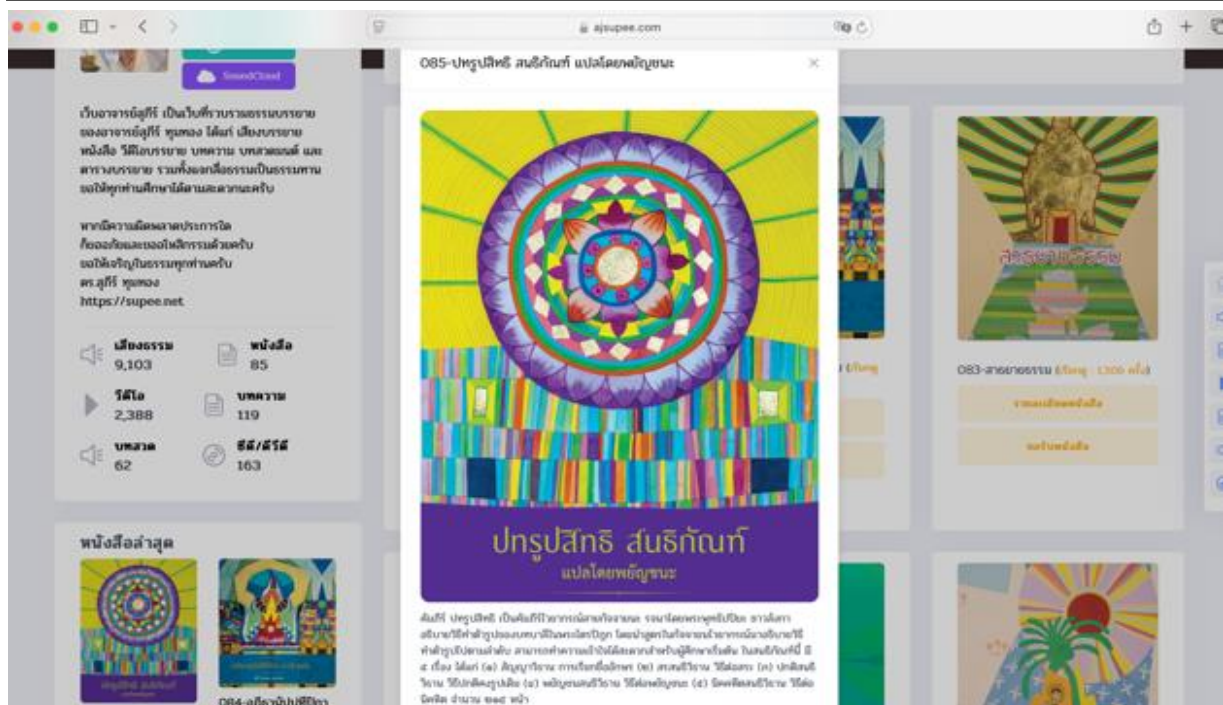
ถ่ายทอดสด 11 ครั้ง และส่วนที่ตัดต่อเรียบร้อยแล้วในช่อง YouTube <https://www.youtube.com/channel/UCciWSLPPZNAcArgwZU7LkiQ>

TikTok ตัดต่อคลิปตัวอย่างคำบรรยายปฐุปสิทธิที่น่าสนใจเป็นขนาดสั้น เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้สนใจลงใน TikTok ตามลิงก์ https://www.tiktok.com/@supee_thumthong

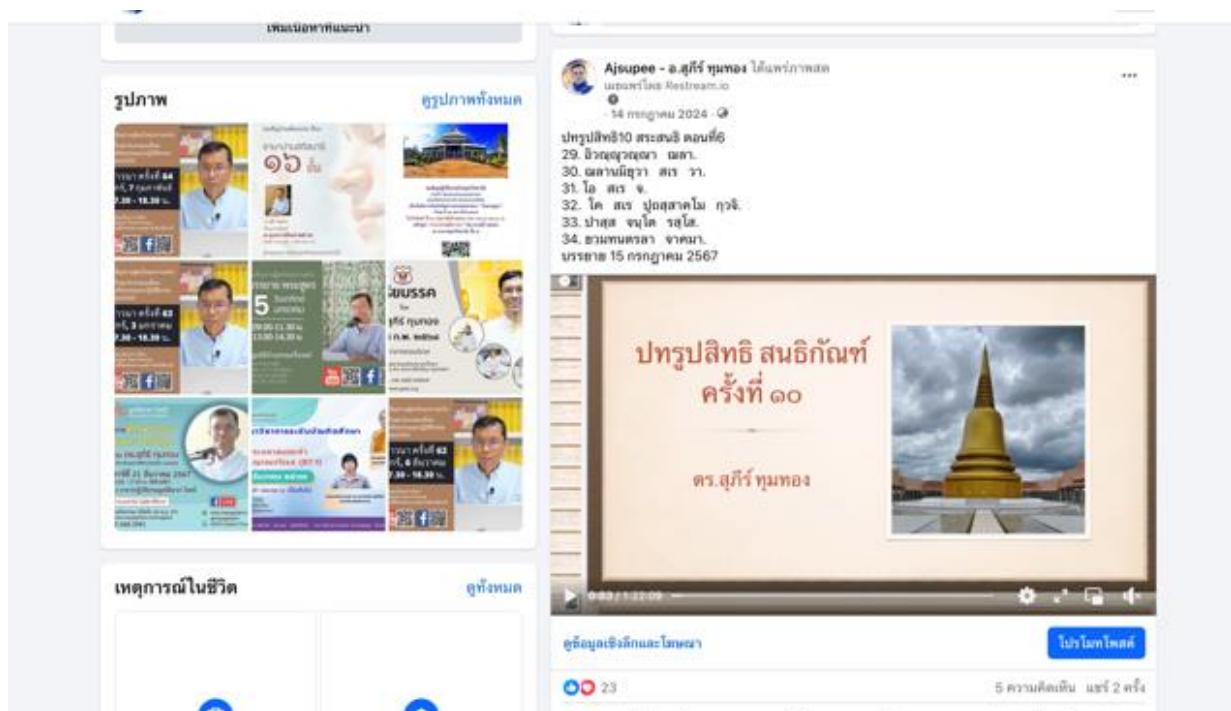
พิมพ์หนังสือแจกจ่ายเป็นธรรมทาน จากต้นฉบับคัมภีร์ปฐุปสิทธิ สนธิกัณฑ์ แปลโดยพยัญชนะ เมื่อทำการสอนไปพอสมควร ผู้วิจัยได้ปรับสำนวนการแปลให้อ่านได้สะดวก นำต้นฉบับที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผ่านการกลั่นกรองจากคณะกรรมการแล้วมาจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม ปกอ่อน ๒๑๕ หน้า จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม เพื่อแจกจ่ายเป็นธรรมทานให้กับผู้สนใจ โดยได้จัดทำประกาศ Facebook มีลิงก์ให้อ่านออนไลน์ และขอรับหนังสือได้ฟรีในช่องทางเว็บไซต์ และลิงก์ให้ดูตัวอย่างคลิปคำบรรยายใน YouTube ไว้ให้ด้วย

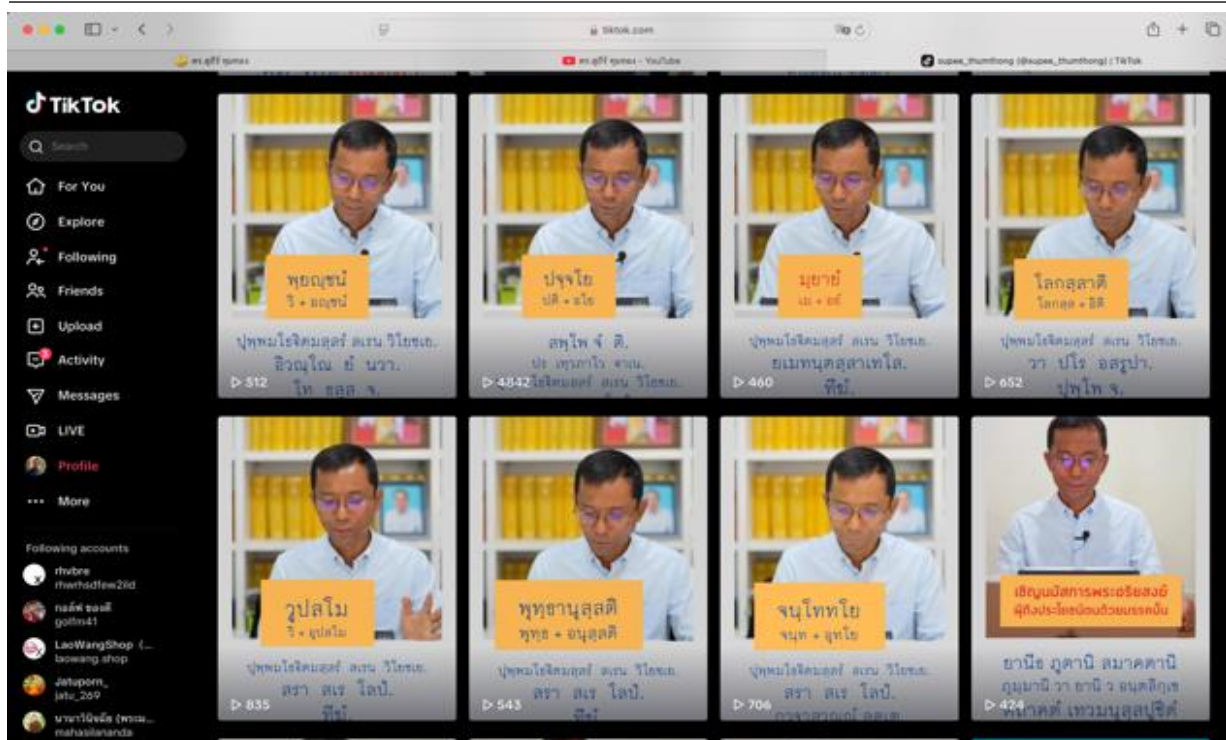
แผนภาพที่ 2 แสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปฐุปสิทธิทางออนไลน์

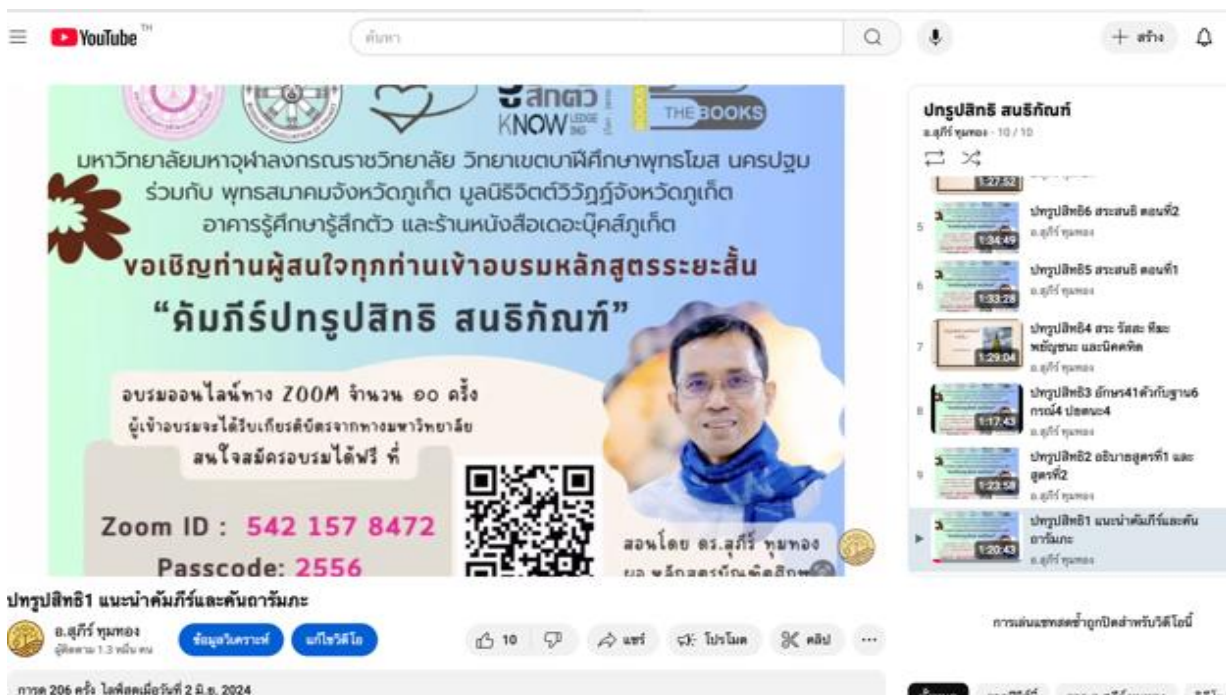
แผนภาพที่ 3 แสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปฐุปัสสัทธิทางออนไลน์

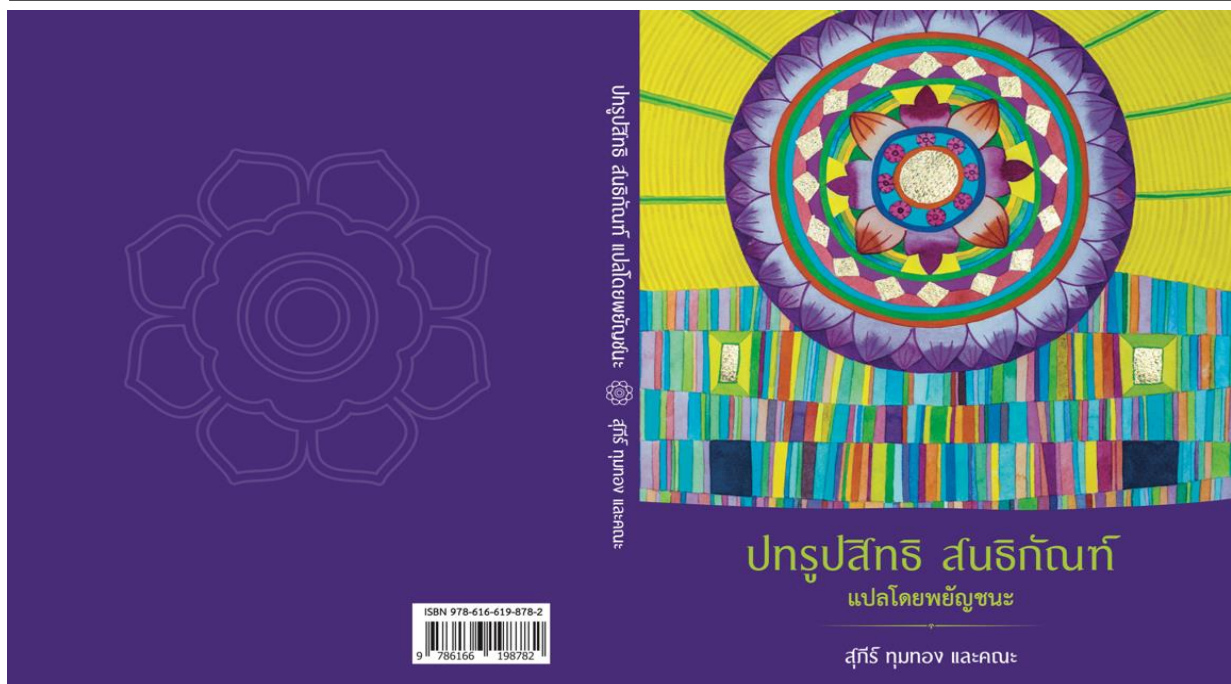
แผนภาพที่ 4 แสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปฐุปัสสัทธิทางออนไลน์

แผนภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสัทธิทางออนไลน์

แผนภาพที่ 6 แสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปทฺฐปสัทธิทางออนไลน์

แผนภาพที่ 7 แสดงตัวอย่างการเรียนรู้คัมภีร์ปฐุปสสีทางออนไลน์

ข้อมูลและสถิติทางออนไลน์ พบว่า ข้อมูลในเว็บไซต์มีผู้สนใจค่อนข้างน้อย คลิปบรรยายเต็มชั่วโมง และ คลิปสั้น (Shorts) ที่ตัดเป็นตัวอย่างในช่อง YouTube มีผู้สนใจเข้าชมมากพอสมควร คลิปสั้นที่ตัดเป็นเรื่อง ๆ เช่น การทำตัวรูปของศัพท์ที่น่าสนใจใน TikTok มีผู้เข้าชมจำนวนมาก ส่วนหนังสือที่พิมพ์แจกจ่ายเป็นธรรมทาน มีผู้สนใจขอรับเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ คัมภีร์ปฐุปสสี สันติกันท์ ให้เหมาะสมกับ ยุคสมัย โดยใช้ เทคโนโลยีดิจิทัล และ สื่อออนไลน์ เป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษายุคใหม่ ที่เน้นการเรียนรู้แบบ Lifelong Learning และ Flexible Learning (UNESCO, 2020) เมื่อเปรียบเทียบกับ งานวิจัยก่อนหน้า เช่น งานของ พระมหาอำนาจ ปญฺญาวชิโร (2558) ที่เน้นการใช้เอกสารตำราและการบรรยาย แบบชั้นเรียนแบบดั้งเดิม หรือ พระมหาสมบัติ อภินนฺโท (2562) ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน ภายในวิทยาลัย พบว่างานวิจัยฉบับนี้มีความ แตกต่างและพัฒนาเพิ่มเติม อย่างชัดเจน กล่าวคือ

การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ (Zoom) พร้อมระบบประเมินผลและเกียรติบัตร

การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ (Zoom) ที่ใช้ในโครงการนี้ เป็นการออกแบบการเรียนรู้ที่ มุ่งเน้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างแท้จริง ผ่านการสื่อสารแบบสองทาง ทั้งในรูปแบบการบรรยายสด

การตั้งคำถาม-ตอบ และการอภิปรายในชั้นเรียน ซึ่งล้วนเป็นการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน รวมถึงระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ในด้านการประเมินผล (Assessment) มีการวางระบบติดตามความก้าวหน้าและความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เช่น การทดสอบออนไลน์ แบบฝึกหัด การบ้าน หรือการมีส่วนร่วมในการอภิปราย ซึ่งช่วยให้ผู้สอนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและปรับการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ในส่วนของการให้การยอมรับ (Recognition) ผู้เข้าร่วมที่ผ่านเกณฑ์จะได้รับเกียรติบัตรจากมหาวิทยาลัย ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องยืนยันความรู้และความสามารถของผู้เรียนแล้วยังเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และช่วยสร้างความภาคภูมิใจแก่ผู้เรียน ทั้งยังเป็นกลไกหนึ่งที่ส่งเสริมภาพลักษณ์และขยายชื่อเสียงของวิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆสต่อสาธารณชนในวงกว้าง โดยเฉพาะในแวดวงพระพุทธศาสนาและการศึกษาพระปริยัติธรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้จึงสอดคล้องกับกรอบแนวคิดของ Anderson (2008) อย่างครบถ้วน ทั้งในมิติของการปฏิสัมพันธ์ การประเมินผล และการให้การยอมรับ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพและยั่งยืน

การผลิตสื่อการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา

การผลิตสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบคลิปวิดีโอที่ผ่านการตัดต่ออย่างเป็นระบบ พร้อมแนบเอกสารประกอบการสอน ถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างอิสระ ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งช่วยให้เกิดความยืดหยุ่นในการจัดการเวลาศึกษา อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถย้อนดูเนื้อหาซ้ำได้ตามต้องการ โดยเฉพาะในประเด็นที่ซับซ้อนหรือเข้าใจยาก แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Mayer's Multimedia Learning Theory (2001) ที่ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อมีการนำเสนอข้อมูลผ่านหลายช่องทาง เช่น ภาพ เสียง และข้อความ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจเชิงลึก (deep learning) ได้ดีกว่าการใช้เพียงสื่อประเภทใดประเภทหนึ่ง นอกจากนี้ การใช้วิดีโอประกอบเอกสารยังช่วยเชื่อมโยงข้อมูลที่เป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เสริมสร้างทั้งความเข้าใจและการจดจำระยะยาว อีกทั้งยังเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน เช่น ผู้เรียนที่เน้นการฟัง (auditory learners) การดู (visual learners) หรือการอ่านควบคู่กับภาพ (multimodal learners) การจัดเก็บและเผยแพร่วิดีโอการสอนบนแพลตฟอร์มออนไลน์ยังช่วยสร้างคลังความรู้ (knowledge repository) ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ในอนาคต ทั้งในด้านการทบทวนต่อยอด หรือแม้กระทั่งการวิจัยและพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนในลำดับถัดไป

การใช้แพลตฟอร์ม YouTube และ TikTok เพื่อเผยแพร่ไวยากรณ์บาลี

การใช้แพลตฟอร์ม YouTube และ TikTok ในการเผยแพร่ไวยากรณ์บาลี ถือเป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคสื่อของผู้คนในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการผลิตคลิปวิดีโอสั้นที่มีความกระชับ เข้าใจง่าย และตรงประเด็น เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิด Microlearning ซึ่ง Hug (2005)

ได้เสนอว่าเป็นการเรียนรู้ที่แบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วย่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้อย่างรวดเร็วในช่วงเวลาสั้น ๆ เหมาะกับพฤติกรรมการเรียนรู้แบบทันที (instant consumption) ที่แพร่หลายในยุคดิจิทัล ในบริบทของการสอนไวยากรณ์บาลี ซึ่งมักถูกมองว่าเป็นเนื้อหาที่ยากและเข้าถึงยาก การนำเสนอเนื้อหาผ่านคลิปสั้นบน TikTok หรือ YouTube Shorts จึงสามารถลดความรู้สึก “ห่างเหิน” หรือ “ยากเกินเข้าใจ” ลงได้ด้วยการยกตัวอย่างแบบง่าย อธิบายเป็นตอน ๆ และใช้ภาพ เสียง หรือกราฟิกเสริมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรูปคำ การเปลี่ยนคำ และการสนธิได้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะคัมภีร์ปทฺฐปสฺถิ และสนธิกัณฑ์ที่มีโครงสร้างซับซ้อน นอกจากนี้ การใช้ช่องทางเหล่านี้ยังเปิดโอกาสให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ เช่นวัยรุ่น นักเรียน หรือประชาชนทั่วไปที่อาจไม่เคยมีโอกาสเรียนบาลีอย่างเป็นระบบมาก่อน แต่สนใจในภาษาบาลี ศาสนาพุทธ หรือภาษาศาสตร์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์จึงไม่เพียงเป็นช่องทางในการถ่ายทอดความรู้ แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นความสนใจ และฟื้นฟูการเรียนรู้บาลีให้กลับมาเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของคนรุ่นใหม่ได้อีกครั้งเมื่อเนื้อหาได้รับการเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง ยังสามารถสร้างฐานผู้ติดตาม (subscriber/follower base) ที่มีความสนใจเฉพาะกลุ่ม ทำให้เกิด “ชุมชนการเรียนรู้” บนโลกออนไลน์ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) ในอนาคตได้อีกด้วย

การจัดพิมพ์และแจกจ่ายหนังสือแปลเป็นธรรมทาน พร้อมระบบขอรับออนไลน์

การจัดพิมพ์และแจกจ่ายหนังสือแปลเป็นธรรมทาน พร้อมระบบการขอรับออนไลน์ ถือเป็นการบูรณาการพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาเชิงพุทธศาสนาอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการบริการวิชาการแก่สังคม โดยไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มผู้เรียนในระบบการศึกษาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจในหลักธรรม คัมภีร์บาลี หรือภาษาพระไตรปิฎก การแปลคัมภีร์บาลีที่มีเนื้อหาสูง เช่น ปทฺฐปสฺถิ สนธิกัณฑ์ หรือคัมภีร์ไวยากรณ์อื่น ๆ ให้มีความเข้าใจง่ายขึ้น และจัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน นับเป็นการแปรเปลี่ยนองค์ความรู้เชิงลึกให้กลายเป็นมรดกทางปัญญาที่เข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง สะท้อนถึงบทบาทของสถาบันในฐานะแหล่งผลิตและเผยแพร่ความรู้ที่เชื่อมโยงวิชาการกับธรรมะอย่างลงตัว นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ผ่านระบบการขอรับหนังสือออนไลน์ ยังช่วยให้ผู้สนใจจากทั่วประเทศสามารถเข้าถึงหนังสือได้อย่างสะดวก ไม่ต้องเดินทางไปยังสถาบันหรือรอการจัดงานเผยแผ่โดยตรงเพียงอย่างเดียว ระบบดังกล่าวมีการจัดเก็บข้อมูลสถิติผู้ขอรับ ทั้งในด้านจำนวน พื้นที่ และประเภทหนังสือที่ได้รับความนิยม ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ต่อยอดในการวางแผนการผลิตและเผยแพร่ในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมมากยิ่งขึ้น การดำเนินงานในลักษณะนี้จึงไม่เพียงส่งเสริมพันธกิจของมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงการใช้กลไกทางวิชาการร่วมกับเทคโนโลยีเพื่อการเข้าถึงอย่างเป็นธรรม (equity in access to knowledge) ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

งานวิจัยฉบับนี้นับเป็น นวัตกรรมทางการเรียนรู้ไวยากรณ์บาลี โดยเฉพาะในบริบทของคัมภีร์ปทฺฐปสฺถิ สนธิกัณฑ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางวิชาการสูง และเคยถูกจำกัดอยู่ในวงวิชาการภายในเท่านั้น การนำนวัตกรรม

ดิจิทัลมาใช้ไม่เพียงแต่ทำให้เข้าถึงผู้เรียนได้มากขึ้น แต่ยังสร้างแรงจูงใจในการศึกษาไวยากรณ์บาลี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษาพระไตรปิฎกและคัมภีร์บาลีโดยรวมอีกด้วยด้วยการพัฒนาในครั้งนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่า เป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิม และขยายขอบเขต การเผยแผ่พระพุทธธรรม ให้ครอบคลุมประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่หลายด้านที่สำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนคัมภีร์บาลี โดยเฉพาะ คัมภีร์ปทฺฐสัทธิตี สอนธิกัณท์ ซึ่งมีเนื้อหาหลักซึ่งและซับซ้อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ การนำเสนอคัมภีร์ปทฺฐสัทธิตี สอนธิกัณท์ ในรูปแบบการเรียนออนไลน์ ถือเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาเชิงพุทธ ที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างสะดวก ไม่ถูกจำกัดด้วยเวลาและสถานที่ อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ในจังหวะของตนเอง ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดจากการเรียนเนื้อหาที่ยาก และเปิดโอกาสให้ทบทวนซ้ำได้ตามต้องการ จึงเอื้อต่อการเข้าใจเนื้อหาเชิงลึกของคัมภีร์มากขึ้น

การเข้าถึงองค์ความรู้บาลีอย่างเสรีและเป็นระบบ การเรียนแบบออนไลน์ยังช่วยให้การเข้าถึงองค์ความรู้ด้านภาษาบาลี ซึ่งเคยจำกัดเฉพาะในกลุ่มนักวิชาการหรือนักเรียนบาลีในวัดหรือสถาบันเฉพาะทาง กลายเป็นเรื่องที่เป็นไปได้สำหรับประชาชนทั่วไป ด้วยต้นทุนต่ำ ผู้เรียนสามารถศึกษาควบคู่กับงานประจำ หรือใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาความเข้าใจภาษาบาลีที่เป็นรากฐานของพระพุทธศาสนา

การส่งเสริมความรู้บาลีในระดับพื้นฐานและระดับสูง จากการเรียนการสอนพบว่า ผู้เรียนที่มีพื้นฐานภาษาบาลีอยู่แล้วสามารถต่อยอดความรู้ โดยเข้าใจระบบไวยากรณ์อย่างเป็นโครงสร้าง และสามารถประยุกต์สูตรกัจจายนะไวยากรณ์ในการแยกศัพท์และสร้างคำบาลีได้ดียิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน ผู้ไม่มีพื้นฐานก็สามารถเริ่มต้นจากความเข้าใจในระดับอักษร สระ พยัญชนะ ไปสู่การรู้จักโครงสร้างการสร้างประโยค และการเชื่อมโยงกับพระไตรปิฎกได้อย่างมีขั้นตอน

ความสนใจต่อบาลีไวยากรณ์ในกลุ่มประชาชนทั่วไป งานวิจัยยังพบว่ามีประชาชนทั่วไปจำนวนไม่น้อยที่มีความสนใจศึกษาภาษาบาลี โดยเฉพาะในส่วนของไวยากรณ์ที่มีระบบและสูตรที่ชัดเจน ผู้เรียนมีแรงจูงใจจากความต้องการเข้าใจพระธรรมคำสอนจากพระไตรปิฎกในเชิงลึก ไม่ใช่เพียงแค่การแปลความ แต่เป็นการเข้าถึงเนื้อหาดั้งเดิมโดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีแนวโน้มการฟื้นฟูการศึกษาพระไตรปิฎกจากรากฐานรากภาษาบาลีอย่างเป็นระบบในหมู่ประชาชนทั่วไป

สรุป

คัมภีร์ปทรูปสิทธิ (ปทรูปสิทธิกถา) เป็นคัมภีร์ที่จัดอยู่ในกลุ่มตำราไวยากรณ์บาลี ซึ่งมีความสำคัญยิ่งในวงการศึกษาภาษาบาลี โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างคำและวิเคราะห์ตัวบทในพระไตรปิฎก คัมภีร์นี้เป็นผลงานการเรียบเรียงของพระพุทธปัยยะ (Buddhappiya) นักปราชญ์ชาวแคว้นโจฬะ ทางตอนใต้ของอินเดีย โดยได้อาศัยสูตรจาก คัมภีร์กัจจายนไวยากรณ์ (Kaccāyana Vyākaraṇa) ซึ่งเป็นไวยากรณ์บาลีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในหมู่พระสงฆ์ มาเรียบเรียงและจัดระบบใหม่ให้เป็นหมวดหมู่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เนื้อหาในคัมภีร์ปทรูปสิทธิแบ่งออกเป็น 7 กัณฑ์ เริ่มต้นด้วย สนธิกัณฑ์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะที่เป็นพื้นฐานในการเข้าใจโครงสร้างของภาษาบาลี โดยเฉพาะในด้านของการสนธิ คำว่า "สนธิ" ในที่นี้หมายถึงการเชื่อมคำหรือพยางค์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกันตามหลักเสียง สนธิกัณฑ์แบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 หมวด โดยมี สัญญาวิธาน เป็นต้น ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทางไวยากรณ์บาลีในสองประเด็นสำคัญ ได้แก่ อักษรในภาษาบาลี กล่าวถึงระบบเสียงของภาษาบาลี ประกอบด้วยสระและพยัญชนะทั้งหมด 41 หน่วยเสียง ทั้งรัสสะ (เสียงสั้น) ทีฆะ (เสียงยาว) พยัญชนะวรรค พยัญชนะอวรรค ตลอดจนมาตรการออกเสียง ตำแหน่งการเกิดของเสียง (กรณ์และพยตนะ) อีกทั้งยังกล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับอักษรในภาษาสันสกฤต ซึ่งสามารถนำมาเทียบเคียงเพื่อเสริมความเข้าใจในการวิเคราะห์พระพุทฺธพจน์ได้อีกด้วย และ การตอบทบาลี (สนธิ) กล่าวถึงวิธีการเชื่อมคำหรือบทในภาษาบาลี โดยเฉพาะ สระสนธิ เป็นหลัก ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำ สูตรจากคัมภีร์กัจจายนไวยากรณ์ ตั้งแต่สูตรที่ 12 “ปุพฺพมโหจิตมสสรฺ สเรน วิโยชเย” จนถึงสูตรที่ 34 “ยวมทนตรลา จาคมา” มาใช้ในการอธิบายอย่างเป็นระบบ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ปทรูปสิทธิ กระบวนการจัดการเรียนการสอนคัมภีร์ปทรูปสิทธิในครั้งนี้ ได้ถูกออกแบบให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนการสอนยุคใหม่ โดยเน้นการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรออนไลน์ แบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น 10 ครั้ง เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้และการจัดสรรเวลา การประกาศรับสมัครและประชาสัมพันธ์ ดำเนินการผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจจากหลากหลายพื้นที่เข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนผ่าน Zoom พร้อมทั้งถ่ายทอดสดผ่าน Facebook และ YouTube เพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนได้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น การประเมินผลออนไลน์ จัดให้มีการประเมินผลหลังการเรียนแต่ละตอน พร้อมมอบเกียรติบัตรให้แก่ผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ การเผยแพร่เนื้อหาในรูปแบบวิดีโอ หลังจากการสอนแต่ละครั้ง ได้มีการตัดต่อคลิปคำบรรยายเพื่อเผยแพร่ต่อในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งผู้ที่เข้าเรียนแล้ว และผู้ที่ต้องการเข้ามาเรียนรู้ภายหลัง

ผลจากการดำเนินงานพบว่า ผู้เรียนมีความสนใจและตอบรับในทางที่ดีมาก รูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นความสะดวก เข้าถึงง่าย และมีระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ได้ช่วยส่งเสริมให้การเรียนคัมภีร์ปทรูปสิทธิสามารถแผ่ขยายออกไปยังกลุ่มผู้สนใจได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น การศึกษาและเผยแพร่วคัมภีร์ปทรูปสิทธิผ่านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ ไม่เพียงแต่เป็นการรักษามรดกทางปัญญาทางพระพุทธศาสนาไว้เท่านั้น แต่ยังเป็นการปรับตัวให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่ ที่การเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เพียงในห้องเรียน การประยุกต์ใช้

เทคโนโลยีในการสอนคัมภีร์บาลีแบบมีระบบและเป็นขั้นตอน จึงนับเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์บาลีให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ และสามารถรักษาองค์ความรู้สำคัญทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่และเติบโตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การรวบรวมและจัดระบบสูตรไวยากรณ์จากกัจจายนไวยากรณ์ในคัมภีร์ปทฐปฐิติเป็นการต่อยอดองค์ความรู้เดิมอย่างมีประสิทธิภาพ ควรเผยแพร่องค์ความรู้นี้อย่างกว้างขวางในวงการศึกษาพระพุทธศาสนาและภาษาบาลี
2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์เป็นแนวทางใหม่ที่จะช่วยให้ความรู้ด้านไวยากรณ์บาลีสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายได้มากขึ้น ทั้งในและต่างประเทศ
3. การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ ช่วยเพิ่มโอกาสและความยืดหยุ่นในการศึกษาภาษาบาลีและสูตรไวยากรณ์อย่างลึกซึ้ง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถาบันและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการพัฒนาและจัดการเรียนการสอนคัมภีร์ปทฐปฐิติในรูปแบบออนไลน์อย่างต่อเนื่องและมีระบบ
2. ควรจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิดีโอ คลิปเสียง และเอกสารประกอบ เพื่อรองรับความหลากหลายของผู้เรียน
3. ควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทรัพยากรด้านการเรียนการสอนไวยากรณ์บาลี

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยควรขยายขอบเขตไปยังคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์สูตรไวยากรณ์ในบริบทที่หลากหลาย
2. ควรศึกษาผลกระทบของการเรียนการสอนออนไลน์ในระยะยาว ทั้งด้านความเข้าใจและการนำความรู้ไปใช้จริง
3. ควรพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการและความหลากหลายของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนการสอน

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Center

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

เอกสารอ้างอิง

- พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2500). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระคันธสาราภิวงศ์. (2547). *ปทฐปฐิทธิมัญชลี เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: หจก.ไทยรายวันการพิมพ์.
- พระมหาสมปอง มุทีโต. (2547). *คัมภีร์อภิธานวรรณนา*. กรุงเทพมหานคร: บ.ประยูรวงศ์พรินต์ จก.
- พระมหาสมบัติ อภินนโท. (2562). การเรียนรู้แบบร่วมมือในกลุ่มผู้เรียนภายในวิทยาลัยพุทธศาสนา [Collaborative learning in Buddhist college students]. *วารสารการศึกษาและพัฒนาชุมชน*, 12(1), 45-60.
- พระมหาอำนาจ ปญญาวิโร. (2558). *การศึกษาการเรียนการสอนด้วยเอกสารตำราและการบรรยายแบบดั้งเดิมในพระพุทธศาสนา (Traditional classroom learning in Buddhist education)*. วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพุทธีปิยเถระ. (2543). *ปทฐปฐิทธิ. ชมรมนินฤตติศึกษาวัฒนธรรมมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์คณะ๒๕แปลและอธิบาย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. (2539). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์วิญญาน.
- Anderson, T. (2008). *The theory and practice of online learning (2nd ed.)*. Athabasca University Press.
- Bruner, J. (1961). *The process of education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Hug, T. (2005). *Microlearning: A strategy for ongoing professional development*. In *e-learning – The challenge and innovation (pp. 224-230)*. Proceedings of the 20th World Conference on Open Learning and Distance Education.
- Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. Cambridge University Press.
- Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. New York: International Universities Press.
- Saussure, F. de. (1916). *Course in general linguistics (W. Baskin, Trans.)*. New York: McGraw-Hill.
- Siemens, G. (2005). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 2(1).
- UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.